Den utvidede utenriks- og konstitusjonskomite
Møte fredag den 27. januar 1961 kl. 9.

Møtet ble ledet av formannen, F i n n M o e .

Til stede var: Borten, Kjøs, Mellesmo, Finn Moe, Offerdal, Erling Petersen, Røiseland, Bondevik (for Wikborg), Langhelle, Dahl, Hareide, Hegna, Hønsvald, Paul Ingebretsen, Ingvaldsen, Vatnaland og Reidar Carlsen.

Av Regjeringens medlemmer var til stede: fung. utenriksminister, handelsminister Arne Skaug.

Dessuten ble følgende embetsmenn gitt adgang til møtet: Fra Utenriksdepartementet ekspedisjonssjef Jahn Halvorsen og byråsjef Christiansen, og fra Handelsdepartementet ekspedisjonssjef Stokke.

Formannen: Møtet er sammenkalt for at handelsministeren skulle kunne gi en liten redegjørelse om forhandlingssituasjonen mellom De seks og De sju. Nå er der imidlertid inntruffet den kalamitet at handelsministeren, som også er fungerende utenriksminister, har mistet stemmen på grunn av forkjølelse. Jeg går ut fra at ingen har noe å innvende mot at ekspedisjonssjef Halvorsen da leser opp det som handelsministeren egentlig hadde tenkt å si.

Statsråd Skaug: Jeg har noe stemme igjen, men det er litt anstrengende å snakke tilstrekkelig høyt, og det vil derfor være en fordel om den redegjørelsen som vi har utarbeidet skriftlig, kunne bli lest opp av ekspedisjonssjef Halvorsen. Så får jeg heller forsøke å svare på spørsmål.

Det er en rekke forskjellige punkter som jeg gjerne har villet få omtale her i dag, fordi det er skjedd nokså mye siden utenrikskomiteen sist var samlet. Det dreier seg om det nye OECD, spørsmålet om Finnland og EFTA, spørsmålet De seks og De sju, og det er spørsmålet om akselereringen i EFTA, som er en vanskelig sak hvor vi må ta et standpunkt.

Jeg vet ikke hvor lang tid komiteen har til rådighet, og om komiteen kanskje ønsker disse sakene tatt i en bestemt rekkefølge. Som nevnt er den redegjørelsen som var tenkt gitt, utarbeidet skriftlig, slik at den kan tilstilles komiteen også for en senere diskusjon, hvis man måtte ønske det.

GATT vil vi også gjerne få nevne noe om, fordi det der har gått svært dårlig, må man si, og det vil også komme opp vanskelige spørsmål til avgjørelse, men dog først på et senere tidspunkt.

Formannen: Jeg tror det er mest praktisk at hele redegjørelsen blir gjennomgått avsnittsvis.

Ekspedisjonssjef Halvorsen (leste):
Organisasjonen for økonomisk samarbeid og utvikling (OECD)

I utenrikskomiteens møte den 29. november i fjor redegjorde jeg for det konvensjonsutkast for OECD og den rapport med forslag til den nye organisasjons arbeidsoppgaver på de forskjellige områder, som Den forberedende komite for OEEC's reorganisering hadde lagt frem etter høstens forhandlinger.

På statsrådsmøtet i Paris 13. og 14. desember i fjor ble konvensjonen for OECD samt en protokoll om OEEC's opphør undertegnet. Samtidig ble Den forberedende komites rapport godkjent. De anbefalinger rapporten inneholder, har dermed fått legal status og vil bli en del av lovverket omkring OECD.

Den nye organisasjon vil tre i virksomhet 30. september i år forutsatt at 15 medlemsland har deponert sine ratifikasjonsdokumenter innen denne dato.

Under statsrådsmøtet redegjorde representantene for de forskjellige medlemsland for sitt syn på OECD's arbeidsoppgaver, og det ble fremsatt en del forslag til endringer i Den forberedende komites konvensjonsutkast og rapport. I denne forbindelse var særlig tre spørsmål av betydning fra norsk synspunkt.

Når det gjaldt handelssamarbeidet, hadde Den forberedende komite foreslått at OEEC's handelspolitiske vedtak skulle drøftes nærmere av OECD med sikte på å komme frem til enighet om i hvilken form og i hvilken utstrekning disse vedtak skulle videreføres i den nye organisasjon. På grunnlag av et nederlandsk forslag ble Den forberedende komites rapport på dette punkt forsterket, og det heter nå bl.a. at OECD's råd, straks det er opprettet, skal ta stilling til vedtakene. Det gjelder her i første rekke vedtakene om forbud mot eksportstøtte, om kvantitative eksportreguleringer, om de såkalte administrative og tekniske hindringer for utenrikshandelen og om regler for hvordan en skal gå frem ved tilbaketrekning av liberaliseringstiltak på grunn av betalingsbalansevansker.

Når det gjaldt liberaliseringskoden for tjenestetransaksjoner ble det fra norsk side beklaget at det ikke hadde vært mulig å fullføre drøftingen av denne kode, slik at det kunne foreligge en definitiv erklæring fra De forente stater og Canada om å godta forpliktelsene her. Det ble pekt på den betydningen koden har for norsk skipsfart, og det ble understreket at man på norsk side gikk ut fra at det bare var et spørsmål om tid før den amerikanske administrasjon vil ha fullført sitt arbeid med disse problemer, slik at De forente stater vil kunne akseptere koden. Vi fikk viseutenriksminister Dillons forsikring om at De forente stater er villig til å slutte seg til koden med enkelte reservasjoner, bl.a. når det gjelder frigjøring av skipsfartstjenesten. Dillon understreket at arbeidspresset i den amerikanske administrasjon var den *eneste* grunn til at det ikke hadde vært mulig å avgi noen definitiv erklæring på dette punkt, og han antydet at de amerikanske myndigheter i nær fremtid vil være i stand til å fullføre forhandlingene. Denne forsikring bestyrker ytterligere det inntrykk vi fra tidligere har om at amerikanerne ikke vil legge noen hindringer i veien for at OECD beskjeftiger seg med skipsfartsproblemene på samme måte som OEEC. Det er på den annen side gjort klart at dette ikke innebærer noen umiddelbar omlegging av den amerikanske skipsfartspolitikk.

Fra norsk side gikk vi sterkt inn for å få inn formuleringen "full sysselsetting" i artikkel 2 i konvensjonens tekst. Det ble minnet om at formuleringen er godtatt av alle medlemsland i andre internasjonale organisasjoner, og at dette hittil ikke har

skapt problemer for noen. Hvis man nå svekket formuleringen, ville det fortolkes som en åpenbar svekkelse av den økonomisk-politiske målsetting, og dette ville kunne utnyttes politisk. Særlig fra tysk og kanadisk side gikk man sterkt imot det norske syn. Da det ikke viste seg mulig å oppnå enighet om "full sysselsetting", ble det fra norsk side fremmet forslag om en annen løsning. Det ble vist til at konvensjonens artikkel 1 har en tilfredsstillende formulering av målsettingen for den økonomiske politikk som skal være "å oppnå den høyest mulige økonomiske vekst og sysselsetting og en økende levestandard". Det skulle derfor være unødvendig å ha en ny formulering om sysselsettingen i artikkel 2, når det ikke var mulig å finne en formulering som alle kunne slutte seg til. Dette forslag ble godtatt.

På statsrådsmøtet fant det sted meningsutvekslinger også m.h.t. andre deler av den nye organisasjons virksomhet.

Det er fremdeles ikke skapt full klarhet i hvilke funksjoner OECD skal ha når det gjelder støtte til utviklingslandene. Fra flere hold ble det gitt uttrykk for at organisasjonens arbeid i første rekke måtte bestå i utveksling av erfaringer medlemslandene måtte sitte inne med på dette område, og det ble pekt på at man måtte beskjeftige seg med privat kapitaleksport og bilateral bistand. På den annen side ble det understreket at man måtte legge vekt på å unngå dobbeltarbeid i forholdet til De forente nasjoner.

Fra islandsk side ble det understreket den betydning fiskeriene og fiskeeksporten har for den islandske økonomi, og det ble foreslått å opprette en egen fiskerikomite uavhengig av landbrukskomiteen. Dette forslag ble støttet av de øvrige nordiske land og vedtatt.

Fra norsk side ble tanken om en parlamentarisk forsamling som OECD's råd fra tid til annen skal rapportere til, sterkt støttet, og det ble gitt uttrykk for at Den forberedende komite måtte bearbeide det foreliggende forslag fra Europarådet nærmere. De fleste andre land ga full støtte til den norske oppfatning. Særlig fra tyrkisk og kanadisk hold ble det imidlertid gitt uttrykk for en mer avventende holdning.

Fra norsk side ble det videre understreket den store betydning man tilla forbindelsen mellom OECD på den ene side og fagbevegelsen og næringslivet på den annen side, og det ble gitt uttrykk for håp om at Den forberedende komite ville fortsette drøftelsene av dette spørsmål.

I forbindelse med undertegningsseremonien kom flere representanter med uttalelser som må tillegges politisk betydning. Daværende viseutenriksminister Dillon understreket at man på amerikansk side ville gå aktivt inn for å gjøre OECD til en sterk organisasjon, og at man særlig la vekt på organisasjonens oppgaver når det gjaldt støtte til utviklingslandene. For å illustrere betydningen av samarbeidet i OECD pekte finansminister Selwyn Lloyd på at man i 30-årene ville ha oppnådd ganske andre positive resultater med hensyn til den økonomiske politikk og valutapolitikken, om man den gang hadde hatt et tilsvarende atlantisk samarbeidsorgan. Utenriksminister Couve de Murville la - noe overraskende - vekt på det handelspolitiske samarbeid og uttrykte håp om at OECD ville bidra til å løse den handelspolitiske splittelse i Vest-Europa.

Når man skal vurdere det avtalekompleks som nå foreligger, må en kunne karakterisere det som forholdsvis tilfredsstillende, særlig sett på bakgrunn av det opplegg som forelå i fjor sommer. Fra norsk synspunkt er det grunn til å være tilfreds med at man på det handelspolitiske felt har fått en viss garanti for et positivt samarbeid, og at samarbeidet om frigjøring av tjenestetransaksjonene vil fortsette med basis i en egen kode.

Selv om samarbeidet i OECD på mange områder vil bli løsere og mindre forpliktende enn det var i OEEC, skulle det i konvensjonen allikevel være skapt en ramme som vil muliggjøre et fruktbart økonomisk samarbeid på atlantisk basis, om bare den politiske vilje er til stede. I denne forbindelse er det verd å merke seg at daværende visutenriksminister Dillon, som var den faktiske initiativtaker til forhandlingene om OEEC's reorganisering, er blitt finansminister i den nye amerikanske regjering. Dette skulle i noen utstrekning borge for at den nye administrasjon vil gå inn for å gjøre OECD til et effektivt samarbeidsorgan.

Den forberedende komite vil fortsette forhandlingene i tiden fremover om de gjenstående problemer, særlig liberaliseringskoden og arbeidsoppgavene når det gjelder støtten til utviklingslandene, og det er grunn til å tro at komiteen kommer frem til tilfredsstillende resultater.

Handelsdepartementet og Utenriksdepartementet forbereder for tiden en stortingsproposisjon om OECD. Den vil bli lagt frem i løpet av inneværende sesjon.

Formannen: Er der noen spørsmål i forbindelse med OECD?

Røiseland: Ja, det gjeld spørsmålet om Amerikas stilling til skipsfarten. Så vidt eg skjønar, er det spørsmålet nokså uklårt, og det er vel ikkje lett å gi noko eintydig svar på det.

Statsråd Skaug: Vi har i de siste 14 dagene, eller de siste tre ukene, hatt stadige kontakter, dels med vår ambassade i Washington og dels med de andre nordiske hovedsteder og med britene og hollenderne, for å forsøke å finne ut om det i den situasjon som nå foreligger, ville være hensiktsmessig å øve et eller annet press i Washington på administrasjonen. Det er blitt frarådet fra alle hold å gjøre noe, og vi tror ikke at det ville være riktig i den nåværende situasjon å presse på. Nå skifter alle toppfolkene i administrasjonen i USA. Vi har fått forskjellig slags beskjed om at vi ikke må være urolige. Samtidig er vi selvsagt fullstendig klar over at situasjonen når det gjelder den amerikanske betalingsbalansen - som slett ikke er dårlig - gir mange grupper som er interessert i beskyttelse, et godt argument for å presse sine synspunkter. Men vi tror ikke at det er noen alvorlig fare på ferde, i all fall ikke ennå, og vi følger situasjonen nøye fra dag til dag og er forberedt på å gripe inn med forestillinger i det øyeblikk det skulle se ut som om det ville skje noen ting. Jeg tror vi har grunn til å regne med at den administrasjon som nå er kommet, vil se relativt liberalt på dette, selv om vi ikke kan regne med at den vil gå til noen omlegging i særlig liberal retning av det som har vært amerikansk skipsfartspolitikk.

Formannen: Jeg vil bare tilføye at jeg hørte i går at de proteksjonistiske tendensene med hensyn til skipsfarten brer seg over til luftfarten. Der er sendt sirkulære fra den amerikanske regjering til alle offentlige kontorer om at de skal bruke amerikanske fly. Og så vidt jeg forstår, er der sendt en slags henstilling av samme natur til halvoffentlige institusjoner.

Ingvaldsen: Jeg har inntrykk av at amerikanerne strammer inn betingelsene - som rimelig kan være, sånn som de betrakter forholdene. I den forbindelse vil jeg gjerne spørre om vår stilling på andre områder er trukket inn i dette - f.eks. at vi nå direkte yter statssubsidier til fiskeriene?

Statsråd Skaug: Det spørsmål er, så vidt jeg vet, ikke blitt tatt opp eller drøftet. Påstander i den retning er ikke blitt fremsatt på annet sted enn under et fiskerimøte i Danmark. Men i hvilken utstrekning de norske støttetiltak for fiskeriene er subsidier, og i hvilken utstrekning de ikke er det, er en overmåte vanskelig sak å finne ut av.

Ingvaldsen: Er det vanskeligere enn når det gjelder amerikansk skipsfart?

Statsråd Skaug: Ja, betydelig vanskeligere. Det er f.eks. en rekke subsidietiltak i amerikansk skipsfart som vi overhodet ikke vil protestere mot. Vi har også sagt klart fra til amerikanerne for lenge siden, at hvis det er nødvendig for dem å ha statlige støttetiltak for skipsfarten, så er det å ha det gjennom subsidier den form som vi er minst tilbøyelig til å kritisere. Bekvemmelighetsflagg og lastepreferanser er ganske anderledes farlige og vanskelig kontrollerbare støtteordninger for skipsfarten enn subsidier, for subsidiene må i all fall komme på statsbudsjettet og vil en eller annen gang ved sin tyngde, hvis de blir riktig store, reise visse bekymringer også internt.

Ekspedisjonssjef Halvorsen (leste videre):

EFTA-Finnland.

I Utenrikskomiteens møte den 5. desember i fjor redegjorde utenriksminister Lange for stillingen når det gjelder Finnlands assosiering med EFTA og for de problemer som oppsto som følge av den finsk/sovjetiske avtalen. Denne avtalen ga i virkeligheten sovjetisk eksport til Finnland de samme tollinnrømmelser som EFTA-landenes eksport ville få nyte godt av.

Disse problemene ble drøftet under et uformelt møte mellom statsråder fra EFTA-landene i Paris den 12. desember og et referat fra dette møte er tilstillet komiteens medlemmer. De senere drøftelsene har funnet sted i Genève mellom EFTA-landenes faste representanter der. Det er meningen at det til det neste statsrådmøtet i EFTA, som vil bli holdt i Genève den 14. og 15. februar, vil bli fremlagt en rapport om saken, som statsrådene kan ta stilling til.

Når det gjelder de forhandlingene som har vært ført vil jeg først slå fast at det ikke fra noe hold innen EFTA har vært foreslått å endre det reelle innhold av det

utkast til assosieringsavtale mellom Finnland og EFTA som det ble oppnådd foreløpig enighet om under Lisboa-møtet i mai i fjor. Det er fremdeles forutsetningen at Finnland i full utstrekning skal få nyte godt av de tollinnrømmelser som EFTA-landene gikk med på i assosieringsavtalen og det er ikke tale om å kreve ytterligere innrømmelser fra finsk side bortsett fra et britisk forslag om en viss tilstramning av opprinnelsesreglene.

Det spørsmål som forhandlingene nå i første rekke dreier seg om, er å finne frem til en form for assosieringsavtale som gjør det helt klart at Finnland formelt sett står i en annen stilling enn EFTA-landene. Formålet med dette er å unngå, så langt dette overhodet er mulig, at de sovjetiske myndigheter kan påberope seg den finsk/sovjetiske avtalen når det gjelder mulige nye krav overfor EFTA-landene om at tollreduksjonene innen EFTA også skal gjøres gjeldende overfor Sovjet-Samveldet.

Jeg skal ikke her gå i detalj, når det gjelder de forskjellige mulighetene som har vært drøftet i denne forbindelsen. Det kan likevel være av interesse å nevne at det minst vidtgående forslag, som er fremsatt fra svensk side, går ut på å utarbeide en kort tilleggsprotokoll til assosieringsavtalen. I denne tilleggsprotokollen skulle det fastslåes at EFTA's råd har anledning til å drøfte og ta stilling til visse saker uten at den finske representant er til stede. Andre land, i første rekke Sveits og Østerrike, er av den mening at Finnlands særstilling bør understrekes enda sterkere og er gått inn for at assosieringsavtalen får formen av et eget frihandelsområde mellom EFTA-landene på den ene side og Finnland på den annen side. Dette vil blant annet innebære at det ved siden av EFTA's råd, som består av syv medlemmer, vil måtte opprettes et eget assosieringsråd med åtte medlemmer for behandlingen av de problemer som særlig angår Finnlands forhold til EFTA.

Dette kan synes temmelig komplisert, og spørsmålet blir ikke mindre innviklet når man drøfter i detalj de avstemningsregler som skal gjelde i de forskjellige tilfelle som kan oppstå. På den annen side er dette først og fremst tekniske problemer som utvilsomt med god vilje kan løses på en tilfredsstillende måte. Et problem av betydelig større prinsipiell rekkevidde er et forslag fra Sveits, Østerrike og Portugal som går ut på at hvert enkelt EFTA-land skal ha anledning til for sitt eget vedkommende å si opp assosieringsavtalen med Finnland. De skandinaviske land er av den oppfatning at en slik individuell oppsigelsesrett vil kunne skape betydelige problemer, og vi har gitt uttrykk for dette under forhandlingene. Det har vært antydet at problemet bør kunne løses ved at en eventuell oppsigelse av assosieringsavtalen fra EFTA-landenes side gjøres betinget av et flertallsvedtak i EFTA's råd. Heller ikke dette er i og for seg noen ideell løsning. Vi må imidlertid være forberedt på at vi, for å imøtekomme våre EFTA-partnere, vil måtte overveie å akseptere en slik fremgangsmåte.

Når det gjelder de direkte økonomiske konsekvenser av den finsk/sovjetiske avtalen for EFTA-samarbeidet, er nok den alminnelige oppfatningen at disse normalt vil bli av forholdsvis begrenset omfang og ikke bør være noen avgjørende hindring for Finnlands assosiering. Særlig fra britisk hold er det likevel gitt uttrykk for visse betenkeligheter, og det er foreslått at de enkelte EFTA-land skal ha adgang

til å anvende strengere opprinnelseskriterier ved import av finske varer enn for varer fra andre EFTA-land. Hensikten med dette er selvsagt å sikre seg mot at sovjetiske varer kommer inn i EFTA-området over Finnland. Det har også vært foreslått fra britisk side at EFTA's råd ved flertallsvedtak skal kunne beslutte at alle EFTA-land skal gjennomføre strengere regler overfor Finnland på dette området. Dette siste forslaget har de skandinaviske representanter under de foreløpige drøftelsene tatt avstand fra.

Hva angår forholdet til GATT er situasjonen fremdeles ikke klar. Det er i og for seg ikke tvil om at den finsk/sovjetiske avtalen ikke er i overensstemmelse med forpliktelsene i GATT, idet Finnland gir tollinnrømmelser til Sovjet-Samveldet som ikke gjøres gjeldende for alle medlemmer av GATT. Derimot er det fremdeles ikke på det rene om den finske regjering har til hensikt å forsøke å få godkjent ordningen som et unntak fra GATT's bestemmelser. Et slikt unntak må i tilfelle godkjennes med to tredjedels flertall.

En full drøftelse og avstemning i GATT om denne saken vil sette EFTA-landene i en ytterst vanskelig stilling, fordi det ikke er mulig for dem å gå aktivt inn for en godkjennelse av den finsk/sovjetiske avtalen uten at de samtidig svekker sin egen forhandlingsposisjon overfor Sovjet-Samveldet når det gjelder det sovjetiske krav om bestevilkårsbehandling. Dette gjelder ikke minst for Norge. Det har derfor vært antydet at den mest hensiktsmessige fremgangsmåte vil være en uformell godkjennelse av avtalen i GATT hvor det samtidig fra utenforstående land blir sagt klart fra at avtalen ikke på noen måte er i overensstemmelse med GATT-bestemmelsene, men at det på grunn av de særlige omstendigheter som foreligger, ikke vil bli lagt hindringer i veien for en gjennomføring av den. Hvis dette lar seg gjøre, skulle det være mulig å unngå at Sovjet-Samveldet i dets krav overfor EFTA-landene om bestevilkårsbehandling kan henvise til at den finsk/sovjetiske avtalen er godkjent av GATT.

Det blir fra EFTA-landenes side gjort store anstrengelser for å finne frem til en løsning som kan gi Finnland de reelle økonomiske fordeler som var forutsatt i utkastet til assosieringsavtalen samtidig som deres egne interesser blir ivaretatt så langt råd er. Det er hensikten å forelegge resultatet av forhandlingene for den finske regjering så snart det er oppnådd full enighet mellom EFTA-landene, og det er å håpe at Finnland kan akseptere den ordningen man kommer frem til, uten på nytt å måtte drøfte saken med de sovjetiske myndigheter. Fra norsk side har det hele tiden vært lagt vekt på at de endringene som blir foretatt i assosieringsavtalen, må være av en slik art at den finske regjering kan godta dem uten nye drøftelser med Moskva. I motsatt fall kan vi utvilsomt risikere at de sovjetiske myndigheter vil legge ytterligere vanskeligheter i veien for Finnlands assosiering med EFTA, og det vil da være fare for at forhandlingene kan trekke i langdrag.

Formannen: Er der noen spørsmål i forbindelse med Finnland og EFTA? Den saken får vi vel kanskje komme tilbake til før neste statsrådsmøte i EFTA.

Statsråd Skaug: Den saken vil Stortinget i alle fall måtte komme tilbake til, for hvis det i sin tid oppnås enighet, vil jo det resultere i en avtale som må ratifiseres av Stortinget.

Ekspedisjonssjef Halvorsen (leste):

Kompensasionsforhandlingene med Det Europeiske Økonomiske Fellesskap.

Norge eksporterte i 1959 for i alt 1 500 millioner kroner til Det Europeiske Økonomiske Fellesskap. Denne eksport er blitt belastet med ca. 60 mill. kr. i toll. Forutsatt en uendret sammensetning av eksporten, ville tollbelastningen etter fellestariffens satser ha beløpet seg til 110 mill. kroner.

Over halvparten av eksporten er blitt fortollet etter tollsatser som har vært bundet overfor Norge i GATT, d.v.s. at satsene ikke kan økes uten at det gis kompensasjon i form av tilsvarende tollreduksjoner. Når en slik nasjonal tollsats blir øket som følge av tilpasningen til en felles tolltariff i en tollunion, skal det ifølge GATT's regler tas hensyn til de tollreduksjoner tilpasningen medfører i de andre deltagende land.

Basert på eksporten i 1959, har vi beregnet at tollbelastningen etter fellestariffen for slike varer hvor tollen er bundet overfor Norge, vil stige med 120 %. Norge har derfor et betydelig kompensasjonskrav, selv når det tas hensyn til at også en rekke nasjonale satser blir redusert.

Formelt begynte forhandlingene om kompensasjonskravet i Genève i september 1960 i GATT's regi. Den første tid gikk imidlertid med til å forberede og utveksle opplysninger. Først i november 1960 møttes den norske delegasjon og representanter for kommisjonen (som forhandler på vegne av De seks) ved forhandlingsbordet.

Kommisjonen møtte med et meget begrenset forhandlingsmandat, idet den ikke kunne tilby annet enn rebinding av Fellestariffens satser. Den krevet videre at man under beregningen av kompensasjonskravet utelukkende skulle ta hensyn til de legale satser, d.v.s. se bort fra alle midlertidig suspenderte eller reduserte tollsatser. Fra norsk side hevdet man at man måtte se på den aktuelle situasjon og de endringer fellestariffen måtte medføre for denne.

Under forhandlingene frem til jul forlot ingen av partene sine prinsipielle synspunkter. Denne fase av forhandlingene bestod derfor vesentlig i en klarlegging av den faktiske situasjon når det gjelder bindingenes omfang, de aktuelle og legale tollsatser og eksportens størrelse og fordeling. Under dette arbeide er man blitt enige om at fellestariffen ikke vil medføre noen vesentlig endring for eksportmulighetene for varer som tilsvarer ca. 20 prosent av den eksport som fortolles under bundne tollposisjoner. Disse varer har man derfor kunnet ta ut av forhandlingene under forutsetning av en rebinding av fellestariffens satser. For de resterende 80 prosents vedkommende krever vi en betydelig reduksjon av fellestariffens satser.

På grunn av sitt mandat har Kommisjonen ikke på noe punkt kunnet etterkomme dette krav. Forhandlingene har allikevel vært nyttige. De har gitt anledning til å klarlegge de to delegasjoners synspunkter og bakgrunnen for disse.

En har også inntrykk av at Kommisjonens forhandlere nå innser at Norge blir hardt, og kanskje eksepsjonelt hardt, rammet av fellestariffen.

Men når det gjelder mulighetene for å få nye og i alle fall delvis tilfredsstillende tilbud fra kommisjonen, synes disse meget små. Et rådgivende utvalg for De seks anbefalte på ny i desember at reduksjoner av fellestariffen bare måtte skje på gjensidighetsbasis. Ensidige reduksjoner, slik Norge og andre land krever det under kompensasjonsforhandlingene kunne følgelig ikke komme på tale.

Kommisjonens forhandlere er klar over at de ikke kan avslutte kompensasjonsforhandlingene på denne basis. De har derfor i disse dager fremlagt saken for et større embetsutvalg innen De seks. Man vet intet om hvilke nye fullmakter kommisjonen vil be om. Men det er realistisk å tro at den i beste fall vil få adgang til å redusere bare noen få tollsatser samt til å binde visse tollfrie kvoter. Fullmaktene må stadfestes av Ministerrådet, som møtes 30. januar, og som vel kan tenkes å beskjære den ytterligere.

Eventuelle nye tilbud fra kommisjonen kan derfor tidligst ventes i de første dager av februar. Man må regne med at de blir så vidt magre at de ikke en gang gir en partiell løsning av problemet. Forhandlingene vil derfor sikkert fortsette ut hele februar, antagelig lenger. Dette vil bety en tilsvarende utsettelse av de egentlige tollforhandlinger, den såkalte Dillon-runde.

Parallelt med GATT-forhandlingene har en komite med representanter fra de land som deltar i OECD i Paris, undersøkt hva den kan gjøre for å lette tollforhandlingene eller på annen måte bidra til å løse de europeiske tollproblemer. Det er utført et stort statistisk arbeide som muligens kan komme til nytte, men ellers kan man foreløpig ikke vente noen resultater fra den kant.

Slik situasjonen ligger an, er det derfor lite håp om at Norge vil kunne oppnå engang en tilnærmet kompensasjon for sine GATT-bindinger hos De seks under kompensasjonsforhandlingene. Hvis Dillon-forhandlingene kommer i gang mellom Fellesmarkedet, De forente stater og Storbritannia, er det imidlertid ikke utelukket at det gjennom bestevilkårsbestemmelsen i GATT kan tilflyte Norge en del indirekte fordeler slik at balansen delvis blir gjenopprettet. Det skulle da være mulig å ta opp tollforhandlinger med De seks på basis av gjensidige tollreduksjoner.

Hvis det viser seg at heller ikke Dillon-forhandlingene gjennom de indirekte fordeler kan danne grunnlag for en rimelig balanse, må man fra norsk side overveie hvorvidt man skal nytte den adgang til mottiltak som GATT-avtalen hjemler. Det kan da også bli aktuelt å ta andre tiltak, særlig innenfor rammen av EFTA, for å beskytte Norges handelspolitiske interesser.

GATT-forhandlingene omfatter alle medlemslandene av Generalavtalen, og angår for så vidt både De seks og De sju. Men nettopp deres generelle karakter begrenser de reelle resultater en kan vente, og derfor vil de ikke kunne hele den handelspolitiske splittelsen i Europa.

Statsråd Skaug: Det kan jo utvikle seg til en høyst alvorlig situasjon for oss. Vi har vært oppmerksomme på det lenge, og det var jo på et tidligere tidspunkt spørsmål om vi skulle gå til en oppsigelse av bindingene vis-à-vis De seks. Det ble

drøftet med bl.a. finanskomiteen, og jeg tror også med denne komite, og vi kom den gangen til at vi ikke skulle gjøre det. Men hvis nå de forhandlingene som pågår, ikke fører til noen ting i det hele tatt, så blir det jo spørsmål om hva vi skal foreta oss. Det er en sak som ligger noen måneder fremover i tiden, og i øyeblikket er det vel ikke annet å gjøre enn å føre disse forhandlingene til en slutt og se hva vi kan oppnå, så får vi ta situasjonen opp hvis det skulle gå så ille som det kan være grunn til å frykte.

Ekspedisjonssjef Halvorsen (leste videre):

De britisk/tyske drøftelser (De seks og De sju).

Jeg skal videre kort berøre de britisk/tyske drøftelser på embetsmannsnivå, som har vakt en del oppmerksomhet i det siste. Macmillans besøk i Bonn i august er det trolig riktig å se ikke bare som et uttrykk for en bedre politisk forståelse mellom London og Bonn, men også som en oppmyking av den noe spente handelspolitiske situasjon vi i de to siste år har hatt som følge av de europeiske markedsdannelsene. Som et resultat av møtet mellom Adenauer og Macmillan fikk britiske og tyske embetsmenn i oppdrag å gjennomdrøfte problemene på basis av en arbeidshypotese om harmoniserte tollsatser mellom De seks og De sju. I første rekke er det her Samvelde-preferansene som er et problem. Selv om det nok kanskje finnes andre problemer på spesifikke punkter, er de britiske tollsatser, i alle fall på mer bearbeidede varer, så pass høye at en harmonisering sett fra britisk side stort sett ikke skulle kunne være noen avgjørende hindring, - når man, som jeg sa, ser bort fra samveldesatsene. Man må vel fra de vestlige lands synsvinkel legge atskillig vekt på at en europeisk løsning ikke skjer på bekostning av samholdet innen Det britiske samvelde. Dette er altså de problemer de to lands eksperter nå forsøker å finne frem til en formel for å løse, tollharmoniseringen og Samveldeproblemene.

Foreløpig har drøftelsene hatt en rent bilateral karakter, og det har vært overlatt til de to land som fører disse drøftelser å holde sine respektive partnere orientert. Nøkkelen til en eventuell løsning ligger imidlertid fremdeles utvilsomt i Frankrikes hånd. Etter de gjensidige besøk som i de kommende uker skal finne sted mellom Bonn, Paris og London, vil man tydelig ha et bedre grunnlag for å vurdere om det i den nærmeste tid skal kunne vise seg mulig å komme et skritt videre på veien med løsningen av markedsproblemene. For vår del skulle jeg tro at vi må være beredt til å delta i nye drøftinger om de skulle vise seg å komme i stand på et grunnlag som ikke er alt for fjernt fra det grunnlag som hittil har vært antydet. Vi må imidlertid være klar over at nettopp en stor del av våre mest betydelige eksportvarer vil kunne komme i faresonen i det eventuelle fremtidige oppgjør omkring markedsdannelsene. Det vil i tilfelle bli vår oppgave så langt vi kan å søke å hindre at våre interesser blir skadelidende i en eventuell fremtidig "deal" med sikte på å løse de handelsmessige problemer i Vest-Europa. Dette innebærer at vi for vår del har interesse i å styrke EFTA, og er også et forhold som man ikke kan unnlate å legge en betydelig vekt på når vi nå må ta standpunkt til planene om akselerasjon innen EFTA.

Statsråd Skaug: Jeg vil gjerne få føye til litt her. Det har jo ikke minst i den siste tiden vært mange spekulasjoner om hvorvidt den nye amerikanske administrasjon vil komme til å vise andre signaler enn den tidligere administrasjonen har vist med hensyn til disse problemene, og hvorvidt den vil gå inn for å finne en løsning. Ikke minst har man på britisk hold vært tilbøyelig til å tro at det vil skje en endring. Det er selvsagt altfor tidlig å ha noen mening om det. Det er kommet så lite frem. Men hvis man ser på hvilke folk som sitter i avgjørende stillinger i den nye administrasjonen i Washington og som vil få med disse spørsmål å gjøre, vil man få et ganske interessant bilde, et bilde som for så vidt er et typisk uttrykk for den balansepolitikk som er et gjennomgående trekk i all amerikansk administrasjon: Hvis det er noen som vil gjøre noe i en viss retning, så skal det være noen som skal sitte et annet sted og bremse på dem, slik at man har noenlunde sjanse til at det ikke skjer noen ting alt for fort.

Nå fikk vi for en tid tilbake tak i et dokument som var skrevet av professor Linc. Gordon ved Harvard, som har vært medlem av en av de "Task Force s" som Kennedy hadde satt opp for å lage bakgrunnsmateriale for den nye administrasjonen i tilfelle han vant. Og Linc. Gordons tanker om det internasjonale økonomiske samarbeidet - De seks og De sju - gikk, kan man si, nokså mye imot det som hittil hadde vært State Department's linje. Han gikk ubetinget inn for at det å få til en sammenslåing i Europa var en nødvendig ting, og at Amerika måtte legge sin innflytelse i vektskålen i den retning. Jeg snakket med Linc. Gordon i Amerika rett før jul. Jeg har spekulert lenge på om han var en av de som skulle komme inn, men det er han nok ikke. På den annen side er professor Walter Heller blitt formann i presidentens Council of Economic Advisers. Jeg kjenner ham tilfeldigvis ganske godt, fordi vi arbeidet sammen i Madison i Wisconsin for 20 år siden. Han ser på disse spørsmålene som Linc. Gordon gjør det. Og Robert Roosa, som er en gammel venn av Norge og som også har vært her, synes jo at alt det Dillon og disse folkene har stelt med, er fullstendig meningsløst og galt, han er blitt visefinansminister hos Dillon, som vi jo vet mener noe annet. Og så har Dillon tatt med seg John Leddy fra State Department og gjort ham til underfinansminister for internasjonale saker, og vi vet akkurat i hvilken retning *han* vil virke. Og det siste som er skjedd, er at det er blitt utnevnt som ny viseutenriksminister for økonomiske saker en jurist som heter Ball, som er meget vel kjent og som først og fremst er blitt kjent fordi han har vært Amerika-advokat for Kull- og stålfellesskapet, EURATOM og De seks. Han har et internasjonalt advokatfirma med kontorer i Washington, New York, Paris og Brussels. Han sitter da i State Department. Hva som skal komme frem som amerikansk politikk når det gjelder de europeiske problemer, av denne sammenstilling av personer som øyensynlig har høyst forskjellig oppfatning, det skal i all fall bli meget interessant å se.

Flere av disse er personlige venner av forskjellige mennesker her i Oslo, og vi har puslet litt med tanken om kanskje en gang ut på våren å sende en høyst uoffisiell delegasjon til Washington som kunne sette seg ned og snakke med noen av dem. Det er noe som ofte relativt lett lar seg gjøre når man allikevel er mellom

venner og kjente. Vi har jo så pass store interesser i dette at det kanskje kunne være en idé å gjøre det.

I denne sammenhengen vil jeg ellers gjerne få lov til å nevne spørsmålet om hvorvidt vi bør ta sikte på å følge opp denne undersøkelsen som byråsjef Løchen med bistand av byråsjef Skutle og sekretær Langeland gjorde ferdig i fjor høst om hva Roma-traktatens bestemmelser innebærer. Det dokument som da ble laget var jo i grunnen å betrakte nærmest som en første tilnærming, og Løchen mener selv at man burde følge det opp. Dokumentet som det foreligger er ikke blitt diskutert her og ikke blitt diskutert noe annet sted heller. Vi vil nå sørge for at det blir diskutert i Frihandelsutvalget og i Rådet for internasjonalt økonomisk samarbeid, og innenfor begge disse organer er det interesse for at dette arbeid skal bli fortsatt. Det er da først og fremst et spørsmål om hvordan denne komite ser på det. Undersøkelsen ble jo foretatt først og fremst av hensyn til den utvidede utenrikskomite, og det får da være opp til denne komite å vurdere hvorvidt man vil finne det hensiktsmessig å fortsette dette arbeidet, hvorvidt det vil være av interesse for komiteen. Hvis komiteen skulle være av den mening, vil Utenriksdepartementet være takknemlig for å få en henstilling fra komiteen om å videreføre arbeidet, det vil alltid gjøre det lettere for oss å skaffe de - riktignok ikke store - midlene som vi trenger for å gjøre det.

Hvis vi skal følge det opp, tror jeg også det kunne være av en viss betydning om denne komite hadde et møte hvor man innkalte byråsjef Løchen og da gjorde rede for de problemer og spørsmål som komiteen ville være særlig interessert i at det fortsatte arbeid tok sikte på å kaste lys over.

Formannen: Må jeg få lov å si i tilslutning til det statsråden sa, at jeg har vært en av dem som har presset på for å få en slik utredning, fordi jeg ser situasjonen slik at der må jo komme et eller annet resultat ut av forhandlingene mellom De seks og De sju. Resultatet kan være alt mulig fra tilslutning til Det europeiske fellesmarked til en slags avtale eller hva det nå kan bli, men en hvilken som helst ordning vil jo være et skritt i retning av et fellesmarked, kan man vel si. Derfor bør man i tide være forberedt og ha en oversikt over hvilke konsekvenser dette kan medføre både i økonomisk henseende, i politisk henseende og i konstitusjonell henseende, og man kan vel også si i sosial henseende - der er jo innenfor Fellesmarkedet også sosiale bestemmelser for fellesskapet.

Jeg førte i pennen her før møtet begynte følgende forslag som jeg da vil fremlegge:

> "Den utvidede utenriks- og konstitusjonskomite henstiller til Regjeringen" - eller jeg kan si: "til Utenriksdepartementet" - "snarest mulig å sette i gang en utredning av hvilke økonomiske, politiske og konstitusjonelle konsekvenser det vil ha hvis Norge undertegner Roma-traktaten, for at man i lys av denne utredning kan vurdere de konsekvenser en ordning mellom De seks og De sju måtte ha for vårt lands vedkommende.

Jeg mener ikke dermed at vi skal slutte oss til Roma-traktaten, det er ikke det som ligger bak det, men det er det eneste faste holdepunkt vi har. Det er, om jeg skal

si det slik, det mest ytterliggående, det som går lengst, og kanskje jeg kan si det slik - det verste som kunne skje. - Men i lys av det ville man kunne vurdere de forslag som fremsettes.

Erling Petersen: Det forekommer meg at det var brukt formuleringen "hvis Norge undertegner Roma-traktaten". Det var vel unødvendig å bruke det, for det kan vel friste folk til å tro at det ligger noe mer i det. Hele ideen er jo hvilke konsekvenser det vil ha for oss om vi er bundet av traktaten, men vi behøver ikke direkte å bruke uttrykket "undertegner. "

Så var det en ting til. Det var at det vel da vil være forutsetningen at vi under de økonomiske konsekvenser også får en utredning av hva fellestariffen ville bli for de 13 hvis man grovt fulgte GATT. Det vil jo være en hel del tvilsspørsmål som vil stå igjen i praksis, og jeg har i mange møter og i mange forbindelser på mange steder etterlyst den tariffen som et eksempel på hva vi kan få, men har aldri sett noe resultat av slike beregninger.

Formannen: Vi kan jo finne et annet uttrykk enn "undertegner".

Statsråd Skaug: Kanskje "tilslutning til Roma-traktaten"?

Langhelle: Eller "hvis traktaten gjøres gjeldende for Norge".

Erling Petersen: "hvis Norge aksepterer" ...

Formannen: "at Roma-traktatens bestemmelser gjøres gjeldende for Norge", kan vi si. For man vet jo ikke når dette kan komme. Det kan komme plutselig, som julekvelden på kjerringa, at det blir utarbeidet et forslag, og hvis man da i all hast skal begynne å utrede konsekvensene kan det bli vanskelig.

Ingvaldsen: Jeg synes det virket bedre, men ville det ikke være kanskje like forsiktig å bruke uttrykket "hvilken innflytelse Roma-traktaten ved en tilnærming mellom De seks og De sju vil få for Norge." Det kan jo være en tilnærming i alle stadier, helt til en tilslutning.

Statsråd Skaug: Det er et undersøkelsesoppdrag som ville kreve meget mer arbeid, fordi man da ville måtte operere med forskjellige grader av tilnærming, fra det som dette forslag for så vidt innebærer, og til noe som er langt løsere.

Ingvaldsen: Når jeg reagerer litt på det, er det ikke med hensyn til formålet med selve undersøkelsen, men hvis dette oppdraget blir kjent, vil det fortone seg som om vi vil operere litt på egen hånd, og hva det kan føre til, det vet vi ikke.

Statsråd Skaug: Men man kan jo skrive dette oppdraget mer nøytralt. Man kan for så vidt nøye seg med å be Utenriksdepartementet videreføre de undersøkelser hvis resultat er fremlagt for utenrikskomiteen i det og det dokument.

Formannen: Det kan vi godt gjøre. Eller vi kan si at det ligger selvsagt ikke noen som helst stillingtagen i dette.

Ingvaldsen: Det kan man si mange ganger, men det er nå så rart med det.

Formannen: Jeg tror ikke i og for seg at det er så farlig. Jeg er kjent med at de nordiske industriforbund - hvor jo det norske industriforbund er med - nettopp har satt seg ned og gjennomgått Roma-traktaten og sier hva de kan akseptere og hva som er mer tvilsomt, osv. Så de opererer også med den slags perspektiver.

Kan vi da være enige om at vi sier det på den måten at vi bare henstiller til Utenriksdepartementet å videreføre det utredningsarbeid som er blitt gjort, og også ser på de konsekvenser osv.?

Statsråd Skaug: Jeg er sikker på at det ville være av betydning for byråsjef Løchen og de to som kommer til å arbeide sammen med ham, byråsjef Skutle i Handelsdepartementet og sekretær Langeland i Utenriksdepartementet, om de kunne få anledning til å drøfte en del av problemene med denne komite. Det ville være overmåte nyttig for dem om de kunne få en viss peiling på hva komiteens medlemmer var særlig interessert i at de nå skulle forsøke å konsentrere seg om. Vi vil få en slik drøftelse med Rådet for internasjonalt økonomisk samarbeid hvor alle næringsorganisasjonene er representert, og om man kunne få en tilsvarende gjennomgåelse her med mer politisk bakgrunn, ville det sikkert være veldig nyttig for det arbeid som skal gjøres.

Formannen: Vi kan godt forsøke å få til en slik drøftelse, og da legge som grunnlag den utredning som var ferdig i september og som er blitt sendt rundt til komiteens medlemmer, om hva Roma-traktaten innebærer.

Statsråd Skaug: Da kunne man kanskje invitere byråsjef Løchen til å åpne diskusjonen i komiteen om dette.

Formannen: Men rent bortsett fra formuleringen, er altså komiteen enig i selve saken, at man ber om en slik utredning, slik at handelsministeren kan innstille seg på at dette skal gjøres.

Ingvaldsen: Jeg er enig i realiteten, men jeg har lagt merke til hvordan man har reagert på Englands opptreden likeoverfor De seks, og når vi nå har inntatt det standpunkt at man bør gjøre alt i fellesskap, bør vi i all fall forsøke å unngå at en slik undersøkelse som denne kan gi det inntrykk at vi har tenkt å bryte ut.

Statsråd Skaug: Jeg tror jeg kan si at i alle EFTA-land har man vært interessert i og opptatt av å finne ut hvordan Roma-avtalens forskjellige bestemmelser vil virke inn på vedkommende EFTA-lands egen økonomiske politikk og egne bestemmelser. Det arter seg jo litt forskjellig for hvert enkelt av EFTA-landene. Men dette er for så vidt ikke noe nytt, det er noe som alle har beskjeftiget seg en del med.

Formannen: Kan man ikke da bare si det på følgende måte:

"Den utvidede utenriks- og konstitusjonskomite henstiller til Regjeringen snarest mulig å sette i gang en utredning av hvilke politiske, økonomiske og konstitusjonelle konsekvenser en ordning mellom De seks og De sju måtte ha for vårt lands vedkommende."

Hvis det var oppdraget til departementet, ville det selvsagt være et meget ufullstendig vedtak, men nå vet departementet hva det er vi ønsker, og det er da en formulering som ingen kan ha noe å innvende mot.

Statsråd Skaug: Hvis man med det mener en fortsettelse av det som står i det dokument som allerede foreligger, er det all right. Men det befatter seg egentlig ikke med en ordning mellom De seks og De sju.

Erling Petersen: Er det ikke bedre å gjøre det kort, og å referere til det dokument som egentlig foreligger, enn å gi det en ordlyd som man egentlig ikke mener? Hvis man senere skulle få se det oppdraget løsrevet, er det kolossalt omfattende, og tar med meget mer enn det vi tilsikter, og det er ikke nødvendig. Hvis vi refererer til dokumentet og til en videreføring, kommer vi til å få det vi vil ha.

Statsråd Skaug: Vi ville helst bare ha en anmodning om å videreføre det undersøkelsesarbeid som der er gjort. Det er nevnt i selve dokumentet at man anser det som en begynnelse, og at man mener det bør føres videre.

Formannen: Den er her kalt en "utredning om traktaten av 25. mars 1957 om opprettelsen av et Europeisk Økonomisk Fellesskap (Roma-avtalen)". Hvis vi kan bruke det, og si at vi henstiller at denne utredning må bli videreført, skulle det være tilfredsstillende.

Statsråd Skaug: Det siste spørsmålet gjelder akselerering innen EFTA. Komiteen kan kanskje behandle det samtidig.

Ekspedisjonssjef Halvorsen (leste): Etter at De seks på et ministermøte i Brussel den 12. mai i fjor hadde truffet en prinsippbeslutning om å påskynde sin interne tollavvikling og å fremskynde påbegynnelsen av etableringen av sin fellestariff, ble spørsmålet om en akselerering av tollavviklingen også innen EFTA tatt opp på ministerrådets møte i Lisboa 19. og 20. mai. Spørsmålet ble igjen

behandlet på møtet i Bern 11. og 12. oktober. Utenrikskomiteen vil være kjent med de synsmåter som fra de forskjellige land ble hevdet i denne forbindelse fra de rapporter som den har mottatt fra disse møter.

Under møtet i Bern den 11. og 12. oktober ble det klarlagt at man ved behandlingen i Rådet i mellomtiden ikke var kommet noen vei med lesningen av akselerasjonsspørsmålet, og de standpunkter de enkelte lands representanter inntok, var stort sett overensstemmende med standpunktene i Lisboa. Noen akselerasjon den 1/1 1961 var derfor ikke aktuell. Generalsekretæren hadde foreslått at man skulle ta saken opp igjen tidlig i 1961 med sikte på å treffe beslutning i spørsmålet om en eventuell reduksjon av tollsatsene på 10 prosent den 1/7 1961 i stedet for som fastsatt i konvensjonen den 1/1 1962. Man skulle videre i løpet av høsten foreta en full undersøkelse av om det var grunnlag for å fremskynde den timeplan som var fastsatt i konvensjonen. Denne undersøkelse skulle ikke prejudiseres av den beslutning man kom frem til vedrørende en eventuell tollreduksjon pr. 1/7 1961. Dette forslag fra generalsekretæren ble vedtatt, og man understreket fra norsk side at man så det som en forutsetning at de undersøkelser konvensjonen forutsetter vedrørende fisk og fiskevarenes stilling, samtidig ble tatt opp til drøftelse. Fra svensk side ble det gitt uttrykk for at Sverige ikke under noen omstendigheter ville gjennomføre en akselerering i tollreduksjonene uten at samtlige land var med.

På dette grunnlag har akselerasjonsspørsmålet i den etterfølgende tid blitt drøftet både i Genève, i administrasjonen og i de rådgivende organer for frihandelssamarbeidet her hjemme.

Det kan kanskje være hensiktsmessig først å gi en oppsummering av situasjonen i Genève. På et møte som ble holdt den 19. januar mellom delegasjonssjefene ser det etter de rapporter som er innkommet, ut til at representanter for samtlige EFTA-land, unntatt Norge, har gitt uttrykk for at de er beredt til å godta en korttidsakselerering, d.v.s. treffe en beslutning ved det ministermøte som skal holdes i Genève 14. og 15. februar om å fremskynde den 10 prosents reduksjonen i tollsatsene som etter konvensjonen skal finne sted den 1. januar 1962 til 1. juli 1961. Fra sveitsisk side ble det til og med gitt uttrykk for tvil om hvorvidt februarmøtet burde holdes, hvis det ikke på forhånd var klart at man ved dette møtet kunne enes om et vedtak om en seks måneders fremskyndelse av den neste tollreduksjon på 10 prosent.

Også når det gjaldt spørsmålet om den langsiktige akselerering av tempoet i tollreduksjonene var det en overveiende positiv innstilling fra de øvrige lands side for å sette i gang undersøkelser av de spørsmål som ville knytte seg til et slikt skritt. Fra dansk og portugisisk side ble det til og med gitt uttrykk for at et vedtak om å sette i gang slike undersøkelser burde fattes samtidig med at man fattet vedtak om fremskyndelse med seks måneder av den førstkommende 10-prosent-reduksjon. En slik sammenkobling ville etter disse lands oppfatning gjøre det lettere å presentere korttidsprosjektet innad, idet man overfor de hjemlige interessegrupper da ville kunne vise til at de spesielle problemer som knyttet seg f.eks. til landbruksvarene, ville bli tatt opp samtidig.

Også generalsekretæren var av en liknende oppfatning, idet han mente at det kunne oppstå usikkerhet om tempoet i de fremtidige tollreduksjoner og frykt for at man ved "engangsoperasjoner" i fremtiden ville treffe skritt som kunne skape vansker for følsomme næringer, uten at disse næringers problemer samtidig ble undergitt en nødvendig og tilfredsstillende vurdering. Hans oppfatning var derfor at et vedtak om fremskyndelse av den neste tollreduksjon burde skje samtidig med at man også fattet vedtak om å sette i gang undersøkelser av mulighetene for en akselerering av tempoet for de følgende trinn i tollreduksjonsprogrammet. Han antydet også at det tidligste tidspunkt for en ny avtrapping i tollsatsene som det kunne bli tale om, var 1. januar 1962, men at det kanskje var mer realistisk å ha 1. juli 1962 for øyet. I så fall ville det være rimelig å ta sikte på å fremlegge en rapport for ministrene slik at disse kunne behandle saken hen imot slutten av 1961.

Man har fra norsk side stilt seg avventende og skeptisk til de planer for akselerasjon som har vært drøftet, men det har i Genève ikke vært lett å gå mot den enstemmige optimisme som det fra de øvrige lands side har vært gitt uttrykk for. Man har hevdet at det kan innebære fare for en ugunstig reaksjon fra industriens side i fremtiden hvis det skulle vise seg at de gunstige virkninger man venter av et forsert tempo i tollreduksjonene, ikke skulle vise seg å bli til virkelighet. Man har derfor foreløpig reservert seg når det gjelder korttidsakselerering, og naturligvis heller ikke tatt noe standpunkt til de mer langsiktige muligheter for en akselerering. Samtidig har man understreket at man fra norsk side ser det som viktig at et eventuelt vedtak om en raskere avvikling av tollhindringene må følges av tilsvarende tiltak også når det gjelder avviklingen av de kvantitative importrestriksjoner. Det norske syn har fått tilslutning også fra svensk og sveitsisk side. Et slikt standpunkt, når det gjelder importreguleringen, vil nok kunne få betydning for det danske standpunkt til akselerasjonsforslaget.

Drøftingene av akselerasjonsspørsmålene er foreløpig ikke avsluttet, og saken vil bli stående åpen til utgangen av januar måned i påvente av kommentarer fra de respektive lands myndigheter.

Så snart de enkelte lands standpunkter er klarlagt, vil generalsekretæren utarbeide det dokument som vil bli lagt til grunn for sakens behandling på det kommende ministermøte. Hvis det ikke skulle bli mulig å finne frem til enighet om det foreliggende forslag til et rådsvedtak i saken, vil medlemslandene i tilfelle måtte prøve å finne et forslag til en ny kompromiss-løsning. Det skulle av dette fremgå at man fra vår side er under et ganske sterkt press, i alle fall når det gjelder de vedtak som skal treffes for hva man skal gjøre pr. 1. juli i år. De mer langsiktige utredninger om *undersøkelser* skulle det vel i og for seg være liten grunn til å motsette seg. Etter artikkel 3, paragraf 5 er vi forpliktet til å delta i slike undersøkelser, og det kan vel ikke med rimelighet ventes at man skal ta noe prinsipielt standpunkt i saken før disse undersøkelser er gjennomført.

Spørsmålet har som jeg nevnte, vært behandlet på hjemmebane av administrasjonen og i de rådgivende utvalg. Før ministermøtet i Bern i oktober i fjor foretok Industridepartementet en undersøkelse som konkluderte med at bedrifter som produserte varer tilsvarende 22 prosent av den import fra EFTA-landene som

får frihandelsstatus, ville komme i en meget vanskelig stilling hvis tollreduksjonen ble forsert, og at man derfor ikke ville være dekket av en unntaksordning som bare omfattet 5 prosent av importen slik som opprinnelig antydet da spørsmålet ble tatt opp i Lisboa. Etter Bern-møtet har Industridepartementet holdt møter med industriens bransjeorganisasjoner og en rekke enkeltbedrifter for å få klarlagt deres syn på saken og om mulig for å få en antydning av hvor stor del av vår import fra de øvrige medlemsland som ville komme i en særlig utsatt stilling ved en akselerert tollreduksjon. Konklusjonen på disse undersøkelser kan kort oppsummeres slik: Industriens bransjeorganisasjoner og de bedrifter man har hatt kontakt med, er gjennomgående imot å redusere tollsatsene raskere enn forutsatt i konvensjonen. Industriens representanter ser få fordeler i et slikt tiltak og mange ulemper for de bedrifter som arbeider i ly av tollbeskyttelse. Undersøkelsene tyder på at en ville måtte be om unntaksordning for en import som svarer til 30 prosent av den import fra medlemslandene som kommer inn under frihandelsordningen, om en skulle få en positiv tilråding fra industrihold når det gjelder de foreliggende akselerasjonsplaner. Et så høyt tall ville det i tilfelle være meget vanskelig å få godtatt av våre EFTA-partnere.

Som naturlig er, har det i de drøftelser som har funnet sted med representanter for industrien, og i de undersøkelser som har vært foretatt, vært meget vanskelig å skille skarpt mellom en 6 måneders fremskyndelse av neste skritt av tollreduksjoner og det mer langsiktige spørsmål om en eventuell revisjon av hele tidsskjemaet for tollreduksjonene. Industriens representanter har delvis sett disse spørsmål under ett, og fryktet at en godtakelse av korttidsakselerasjonen også på sett og vis, selv om det ble tatt forbehold, ville innebære en økt "fare" for at den langsiktige akselerering senere skulle gå lettere gjennom. Denne fare må man selvsagt erkjenne. På den annen side må det vel også erkjennes at en fremskyndelse med 6 måneder av en tollreduksjon på 10 prosent tross alt er et skritt av et relativt beskjedent omfang sett fra et økonomisk synspunkt, i alle fall om man i løpet av det år vi nå er inne i, kan regne med noenlunde gunstige konjunkturer.

Jeg har tidligere i EFTA's ministerråd, som jeg allerede har nevnt, gitt uttrykk for at man fra norsk side ved de drøftelser som etter Konvensjonens artikkel 3, paragraf 5, skal finne sted innen utgangen av 1961, vil koble inn spørsmålet om undersøkelser vedrørende fiskevarenes stilling. Det lar seg imidlertid neppe gjøre å knytte noe vilkår om fiskevarenes stilling til spørsmålet om en 6 måneders fremskyndelse av en tollreduksjon på 10 prosent. Heller ikke vil det være meget vunnet ved å reise spørsmålet om unntaksregler for visse varer i denne relasjon. Det ville vel derimot kunne være aktuelt å knytte en forutsetning om at også avviklingen av importkvotene skal forseres, om man skulle finne det mulig å godta forslaget om en seks måneders fremskyndelse av neste tollreduksjon på 10 prosent. I tilfelle måtte det gjøres helt klart at man, selv om man gikk med på et slikt skritt på toll- og kvoteområdet den 1. juli i år, ikke på noen måte prejudiserte en stillingtagen til de mer langsiktige undersøkelser som samtidig blir besluttet gjennomført i løpet av 1961.

Tidligere i denne redegjørelse har jeg kommet inn på forhandlingssituasjonen i GATT. Norge befinner seg der i en vanskelig stilling. Akselerasjonen har hittil i det vesentlige vært bedømt i lys av den rent økonomiske virkning som den påregnes å ville få. Derimot har den ikke vært sett som et handelspolitisk virkemiddel, i hvert fall ikke i samme grad. Vi bør formodentlig ikke overse at med de få andre handelspolitiske våpen vi har, vil en generell akselerasjon kunne gi en hårdt tiltrengt styrke til vår forhandlingsposisjon i GATT. En hurtigere avtrapping av tollen overfor EFTA-landene vil formodentlig øke forhandlingsviljen hos De seks. Siden EFTA-landene hver for seg har sin ytre tollpolitiske handlefrihet, er det her ikke tilstrekkelig med en akselerasjon fra enkelte lands side. Den kan i så fall handelspolitisk sett bare utnyttes av vedkommende land selv overfor 6-makts-gruppen. Skal Norge derfor styrke sin forhandlingsstilling, må det skje ved at vi selv aksepterer. Jeg vil ikke ha sagt med sikkerhet at dette vil gi oss et avgjørende forhandlingspolitisk kort, men jeg tror på den andre siden ikke at man skal overse verdien av dette argument.

Det ville være nyttig om det fra denne komites side kunne fremkomme synspunkter i tilknytning til den problemstilling jeg her har skissert. Det vil være nødvendig å instruere vår delegasjon i Genève innen utgangen av denne måned om hvilken stilling den skal ta til de foreliggende forslag på dette område.

Formannen: Jeg vil bare få lov til å stille det spørsmål om det gjennomgående er slik at vi står helt alene om vår stilling?

Statsråd Skaug: I øyeblikket står vi helt alene. Jeg må si at vi var meget forbauset over at danskene har skiftet standpunkt. Danskene sto lenge på at de overhodet ikke ville drøfte en akselerasjon i sin alminnelighet, og heller ikke en seks måneders fremskynding av neste tollavtrapping, uten at det ble gjort noe med landbruksvarene som de for sitt vedkommende fant var tilfredsstillende. Det skaper unektelig litt av et problem for oss. Men danskene har nå, så vidt vi forstår, gitt opp dette. De har sagt at de er villige til å ta en seks måneders fremskynding av de neste 10 pst., og overlate spørsmålet om landbruksvarenes stilling til de forhandlinger som da forutsettes å skulle foregå resten av dette året, om en alminnelig revisjon av tollnedtrappingsplanen.

På ett punkt har danskene, en kan kanskje kalle det en sikkerhetsventil, idet de faktisk har en større del av sin import under kvoteregulering enn vi har. Når det bl.a. fra norsk side er blitt pekt på at man også burde steppe opp avviklingen av kvotene - hvilket for vårt vedkommende ikke medfører noen særlige problemer - er det noe som man på dansk side har veldig imot. De sier at hvis det skal bli snakk om det, vil de anse det for overordentlig vanskelig å påskynde tollnedbyggingen.

At Portugal er positivt innstilt, spiller ingen særlig stor rolle. De kan gjøre det ene eller det andre uansett hva som egentlig står i konvensjonen og dens bestemmelser. Vi har forsøkt å finne ut hvordan den britiske industri egentlig stiller seg. Vi har spurt Norges Industriforbund om det vet noe særlig om det, for vi har vanskelig for å tro at den britiske industri så mannjevnt slutter opp om det

standpunkt som den britiske regjering her tar. Norges Industriforbund tror nok også at det innen britisk industri er en god del misnøye med det standpunkt den britiske regjering her har tatt.

Når det gjelder industriens stilling hos oss, er det etter de "hearings" som har vært holdt, ganske klart at det er høyst forskjellige oppfatninger innen industrien, og det er jo rimelig at så skulle være tilfellet. De industrigrener og bedrifter som vil ha en fordel av en raskere nedtrapping av tollsatsene, er tilhengere av det, mens de som regner med at dette vil skape vanskeligheter, selvsagt er imot det. Men det er ganske eiendommelig at det til og med innen samme bransje til dels gjør seg høyst forskjellige oppfatninger gjeldende fra bedrift til bedrift, så selve mønsteret er noe komplisert. Denne sak er blitt diskutert i Frihandelsutvalget og i Rådet for internasjonalt økonomisk samarbeid, og den diskuteres fremdeles, idet det er muligheter for at vi kan finne fram til en forhandlingslinje som industriens organer er villige til å godta, og som innebærer at de vil gå med på en fremskynding av de neste 10 pst. med seks måneder, men med visse klart formulerte forbehold. Hvis man skulle komme fram til en formulering av et slikt standpunkt, ville det for så vidt kunne være en stor fordel, og det må vel vise seg i løpet av noen få dager om det er mulig.

Det vi har sagt i prinsipiell henseende når det gjelder denne saken, er at vi for det første ikke har hatt noen særlig tro på at en fremskynding av disse 10 pst. på det nåværende tidspunkt vil komme til å bety noe særlig for å bedre forhandlingssituasjonen mellom De seks og De sju. Det er på den annen side ganske klart at hvis det skulle vise seg muligheter for å komme til en ordning mellom De seks og De sju i løpet av dette året, vil det antakelig også komme til å få konsekvenser med hensyn til takten for tollnedbyggingen. Men vi har ment at det er en konsekvens av en ordning mellom De seks og De sju som vi får overveie når den tid kommer. Vi har ikke trodd at det at vi nå går til et slikt skritt, vil bedre forhandlingsviljen hos De seks.

Sett ut fra rent norske interesser har vi da videre pekt på at systemet som det er, allerede lider under en mangel på balanse, idet en stor del av de norske eksportvarene på den industrielle side alt er tollfrie i disse landene, og også av den grunn at en stor del av fisk og fiskevarer er holdt utenfor. Vi har da ment at man bør holde seg til det som er konvensjonens bestemmelser om å foreta disse undersøkelsene for fiskerivarer og landbruksvarer i løpet av dette året, og at man så i mellomtiden selvsagt kan gjennomføre det som også står i konvensjonen, nemlig at de land som er i den stilling at de har råd til det, kan gjennomføre en akselerering. Konvensjonen åpner jo full adgang til det.

Der er imidlertid oppfatningen i de andre landene at det ville være en stor fordel om vi alle kunne stå sammen. Og det er ganske klart at det er ikke noen hyggelig situasjon når vi i denne saken om de seks månedene er blitt så pass grundig isolert som vi nå er. Det er av den grunn vi forsøker å finne ut om det vil være mulighet for at vi delvis kan imøtekomme kravet om en fremrykking på seks måneder. Men vi må ha visse garantier når det gjelder hva som nå skal skje.

I første rekke må vi i en forsert nedbyggingsplan ha visse unntaksklausuler for særlig sårbare industrier, og vi må ha visse tiltak når det gjelder behandlingen av fisk og fiskevarer, f.eks. en slik ting som å få bort ferskfisktollsatsen i Storbritannia og å få svenskene til å endre noe på sitt ganske restriktive regime når det gjelder importen av fiskevarer.

Regjeringen har ennå ikke behandlet denne saken. Vi vet ikke hvor langt vi kan komme innen utgangen av denne måned med hensyn til å gi noen endelig beskjed i Genève. Det er derfor ikke usannsynlig at vi vil be om å få komme tilbake til denne saken igjen om ikke så lenge, etter at saken er noe mer avklart. Det ville likevel være av interesse om vi kunne få den veiledning som en eventuell meningsytring her i dag vil gi.

Ingvaldsen: Dette er jo et vanskelig spørsmål. Sett ut fra norske forhold er det vel et faktum at vi har svært høy aktivitet her for tiden i så å si alle industrier og virksomheter, både i hjemmeindustri og i eksportindustri. For så vidt kan det sies at en nedtrapping nå spiller mindre rolle i ubehagelig retning enn den ville gjøre om den kom i en dårlig periode. På den annen side kan jeg ikke se at vi ville oppnå noen fordel ved en raskere avtrapping i øyeblikket. Vår eksportindustri går i grunnen fullastet sånn som forholdene er.

Ser man på markedene rundt om i Europa, er det jo nesten tilstramming, i all fall er det lengre leveringstid på de fleste industrivarer, så man har ikke behov for noen aktivitetsøkning i Europa som helhet heller.

Hvorvidt en sånn raskere nedbygging av tollsatsene vil virke til å bremse på aktiviteten, er jeg ikke riktig klar over. Jeg kan se virkninger i begge retninger. Men for meg står det sånn at et skritt som vil øke aktiviteten i Norge og kanskje i resten av Europa, for tiden hverken er nødvendig eller ønskelig.

Når det gjelder forholdet mellom De seks og De sju, har jeg aldri trodd at takten i avtrappingen vil være noe avgjørende moment for en tilnærming, men det er bare min private oppfatning. Jeg tror at der er det ganske andre, politiske hensyn som spiller inn. En hvilken som helst tilnærming må vel føre til bestemte ordninger når det gjelder avtrappingen, og kanskje litt forskjellige for de forskjellige land også. Det forekommer meg derfor at det hensynet heller ikke skulle være noe særlig avgjørende.

Jeg vil gjerne høre hva de andre landene legger sånn stor vekt på for å få en raskere avtrapping. F.eks. når det gjelder Danmark, ble det jo nevnt det moment at det for dem ikke spiller noen særlig rolle for deres beskyttelse om man reduserer tollsatsene. I Danmark er det jo regulert import i meget høy grad, så forholdene i Danmark og i Norge er i grunnen ikke sammenlignbare. Jeg vet ikke hvordan det er i andre land heller. Hvis tollen ikke spiller noen rolle for danskene og de kan gardere seg ved hjelp av kvotene, er det klart at nedtrappingen ikke generer dem noe nevneverdig. Men vi er jo i den motsatte situasjon.

Statsråd Skaug: Danskene kan ikke helt ut gardere seg ved kvoter, for det er jo bare en del av den danske import som er kvoteregulert, riktignok en større del enn

hos oss, men det er tross alt bare en del. Etter de reglene som konvensjonen fastlegger, vil jo de danske kvotereguleringer også være opphevet innen en viss tid, men det er naturligvis riktig at i og med de har en større andel av sin import kvoteregulert enn vi har, har de lettere for å gå inn for forslaget om seks måneders fremskyndig av den neste tollreduksjon.

Det som er argumentene fra de andre for å gå til dette, er vel for det første at de sier at i den nåværende situasjon vil det ikke koste noen av oss noe særlig å gjøre det.

At det skulle stimulere aktiviteten noe særlig, er ikke jeg for min del riktig sikker på, for den kan ikke bli stort større enn den er. Men de sier at dette kan vi gjøre uten at det koster noe, de sier det vil plassere EFTA på en annen måte på kartet. D.v.s. det viser at det skjer noe, at vi mener noe med det. Det er vel et argument som kan telle noe.

De mener for så vidt at denne reduksjonen vil kunne virke til å øke forhandlingsviljen blant De seks, fordi den jo medfører en større tollmessig diskriminering. Men jeg kan ikke være så sikker på om dette argumentet er riktig. Britene, svenskene, Sveits og Østerrike mener imidlertid at den forsterkede diskriminering som en påskynding med seks måneder vil medføre, vil føre til at De seks vil være mer forhandlingsvillige.

Det er vel det som så fremt argumentet har noe for seg, er det viktigste. Og som vi var inne på i redegjørelsen, har vi jo her et handelspolitisk middel, som i forbindelse med tollforhandlingene og det hele, kan være av en viss betydning. Det er f.eks. akkurat det samme som om vi ville gjennomføre en forskjellsbehandling for bilimporten, hvilket vi har full adgang til etter EFTA-konvensjonen. Hvis vi tok en justering i våre tollsatser for biler fra EFTA-landene, er det klart at da ville tyskerne for første gang virkelig begynne å bli bekymret for hva som kunne komme til å skje.

Formannen: Er det andre som forlanger ordet - ellers får vi vel komme tilbake til saken.

Statsråd Skaug: Det er mulig vi vil be om å få komme tilbake til komiteen med den. Jeg er ikke så sikker på om det blir nødvendig, det kommer litt an på hva som nå videre skjer.

Formannen: Vi må ha et fellesmøte av den utvidede utenriks- og konstitusjonskomite og fiskerikomiteen for å drøfte spørsmålet om når fiskerigrensene skal settes i verk.

Statsråd Skaug: Det er spørsmål om tidspunktene. Fiskeridepartementet utarbeider nå en proposisjon, et lovforslag om fiskerigrensene. Vi har også problemet med å notifisere britene. Hvis man skal få gjennomført den første utvidelsen fra 1. april, burde vi helst ha loven vedtatt før 1. april. Det er også spørsmål om ratifikasjon av avtalen med britene. Det er disse problemer

Utenriksdepartementet og Fiskeridepartementet gjerne vil få lagt fram i et fellesmøte av de to komiteer.

Formannen: Da får vi ta det møtet tirsdag kl. 9. Så vidt jeg forstår, går planen for neste uke ut på at det skal være møte både mandag og tirsdag formiddag - men vi har jo en av presidentene til stede her.

Hønsvald: Vi skal ha presidentskapsmøte kl. 11 og vil da bestemme ukeprogrammet, men det er jo satt opp et forslag. Vi kan imidlertid være oppmerksomme på at den utvidede utenrikskomite skal ha møte på tirsdag og ta et visst hensyn til det.

Statsråd Skaug: Jeg skulle ikke tro at det møtet vil trenge mer enn en times tid.

Hønsvald: Det er ingen ting i veien for at stortingsmøtet kan begynne kl. 11.

Skaug: Det ville være en fordel. Da kunne kanskje utenrikskomiteen fortsette etter fellesmøtet for å drøfte den fortsatte FN-generalforsamling, hvis vi klarer det.

Formannen: Det skulle ikke ta så lang tid.

Da kan vi vel anse oss for ferdig med denne redegjørelse. Er det noen som har noe annet spørsmål å reise? Hvis ikke, er møtet hevet.

Møtet hevet kl. 10.40.